

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

חי העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

יריעות שרמה חלק ג יריעה יז יח

(אם שניידן) כמו ויכרתו משם זמורה (במדבר י"ג כ"ב)
 שהזמורה רק חלק קטן מן הבפן כולו. וחכמה את ערלת
 זכה (שמות ד' כ"ה) ויכרתו את ראשו ודומיהם.
 ולפעמים הוא זמורה על כריתה הדבר מן עצמו שאינו נכרת
 משאר דבר כ"א מובכו ומעצמו והוא לשון כליון נכרת
 מן המציאות (פר שניטן) כמו ולא הכרת הארץ ברעב
 (בראשית מ"א ל"ו) הכרת חכמה הגפס היא (במדבר
 ט"ו ל"א) דהיינו כליון ואבדון ואמר בלשון כריתה כי
 הכלה ואבד הוא כחלק הנכרת מן המציאות הנשאר אלא
 שלפעמים ירף עמו ה"ם כמו ונכרתה הגפס היא
 מעויה, ונכרת מעמיו אבל אינו ענין פרידה והחלק
 מן העם כענין ויכרתו משם זמורה, כ"א ג"כ לשון
 כליון ואפיסה כענין ויאבדו מהוך הקהל (במדבר ט"ו
 ל"ג) שלא דוקא מהוך הקהל בלבד כ"א מכל האדם.
 וכן להכרית הפרדעים מוך ומבחיך (שמות ח' ה')
 שאינו ר"ל שיסתלקו אך זמנו ויבאו לארץ אחרת שהרי
 מחו כולם כמ"ס וייחוחו הפרדעים. אך הכוונה
 שיהיו כלים מן העולם שבהכרת יסו ג"כ נכרמים
 ממנו:

ופעל חתך. לא נמצא ממנו במקרא כ"א פ"א
 נחתך על עמך (דניאל ט' כ"ד)
 ומורה לפי ענין על הכריתה מן האמצע דהיינו על אופן
 שחוכין מן הדבר חכיבה באמצע בין שתי הקצוות
 (אויש שניידן) שהיו ענין חתך על עמך דהיינו משך זמן
 של שבועים שבעים בחתך מן הזמן שלפניו ושלאחריו והרי
 נחתך מן האמצע, ואינו לשון גזירה כמו את אשר גזר
 עליה (אסתר ב') כ"א לשון כריתה ממש, אך מ"ל
 שמשולשון חתך על כל מיני כריתה בגון שחוכין את ראשו
 בסייף, מחתכין את הדלועין. מחתך דק דק, חותך
 אותו לשנים, כמו שכר הדועגו פעמים רבות שח"ל
 בחרו בשמש לשונם חמיד מלה הכלתי מצייה כ"כ בלשון
 במקרא לפי המנהג הנאות למחברים שלא לשמש במלות
 המצויות בפי ההמון, בגון לשון, גרך, חייב, פטור,
 ותוהר ודומיהם שנבחרו להם למשפט מציאות במקרא,
 ומאחר שחלק חתך מלשונות של כריתה לקחו אותו לשמש
 כל לשונות של כריתה אע"פ שהראשו הפרטי אך על
 ענין כריתה מן האמצע:

ופעל גזר. מורה בפרטי פרטות על מין כריתה
 הגעשה ע"י חלכה והבאה כעין
 הכריתה שעושין ביגרה שמולכין ומביאין אותה פעמים
 רבה עד שיוסתר הדבר (דורך שניידן) שביריעה
 הקודמת

לפעמים רבים שלשיך נקרא פתח בפעל הכפל להוראת
 הרבוי כמשפט הכפולים סבב גללוכו. בהכרח פעל
 הנגזר מן השם. ופחד הפעל הוא ונפתותי לחם
 (ויקרא י"ג י"ט) דהיינו בחתיכות פתותות מלחם
 השלם (ברוך שטיקע) ואח' לגנאי שמתחפיים לתבוע
 חלקם שיפתחו להם רק חתיכת פת לא כבר שלם.
 ואם הי' סם דבר הי' ז"ל סמי או פמיתו לחם
 בי"ד כמו גלילי כסף. גלילי כספו. לא פתותי
 לחם בוא"ו:

ישם פלח. הוראתו על חלק הגמדי מדבר עובל
 שבזמרתו הוא ניבד שבה מדבר עובל
 (דורך שטיק) ויחבא לקמן בבאור פלח:

יריעה יח

ברת. חתך. גזר. גרע. קטב. מלל.
 אמל. קצין. קטף. קצב. זמ. כסח.
 קטט. חטב. קט. קצר. קמל. הוראת
 כולם

בשמוץ על פעל הכריתה, שהוא כריתה דבר מדבר
 הנעשה ע"פ הרוכ ע"י ספינאו שאר כלי הכרת את הדבר
 (שניידן). וההבדל הפרטי ביניהם. כי כמו שיש בכל
 שאר הפעולות מכות ואיכות והכליות כד"ש בפעל הכריתה
 ג' ענינים מהות הכריתה דהיינו מהו הנקרא כריתה
 (דאש וועזן) ואיכות הכריתה ואופניה (דיו
 בשאפנטיט). והכליות הכריתה הם לתקון או לקלקול
 (דער אועק) הוגח פעל ברך על כל עניני כריתה
 בדרך כלל. אם על מהות הפעל הכריתה כסתם (שניידן)
 כמו כרת את אבדס ויכרתו בדיה שיהם. וטור
 כרותות ארוים (מ"א ו' ל"ו) דהיינו ארוים כרותות
 ביושר במדה ובקצב (בוגשניטנע), לכרת העץ (דברי'
 י"ט ה'). לכרת עוים, (שניידן), ונתוק וכרות
 (ויקרא כ"ב ד') הגעשה בבינו מעשה הכריתה אבל
 עדיין הם זכים ולא ניטלו משם (איין גשניטנר) ויורה
 כרת ג"כ על חלוקת הדברים לחלקים ע"י כריתה (גר
 שניידן) כמו ספר כריתה (דברי' כ"ד א') דהיינו ספר
 סבורת אחרות האיסות לשי' חלקים נפרדים. נכרתו
 מימי סירדן (יואש ד' ו'), אשר כרתו לשי' (רמי'
 ל"ד י"ח). ויש כריתה שמולק חלק קטן מדבר גדול

הקדמת דברנו על פעל גזר כמה שהיא כדל משאר כריתות ע"י שהיא כעשה בסכין לא ביד, וכאן נדבר כי שוב על שהיא מורה שוב כפרטות על איכות הפעל הנעשה בסכין והוא שיטשה ע"י הולכה והבאה לא בפעם אחד. והוא ענין המצוי בכל דבר עב שקשה לחתכו בס"א אע"פ שהוא רך וזרף להולך ולהביא את הסכין או שאר כלי פעם או פעמים רבות עד שיחלץ הדבר, כמו אשר עבר בין הגורים האלה (בראשית ט"ז) שהבהמות דבר עב וזרף הולכה והבאה לחתכם לשנים. גזרו את הילד לשנים (מ"א' כ"ה), ויגזרו העצים (מ"ב' ד') לגזר ים סוף לגורים (תלים קל"ו) שלפי עובי הים כופל על החלקו לשון גזר, וכן בדחינה העיונית כשיאמר את אשר גזר עליה (אסתר ב'), והגזר אמר ויקם לך (איוב כ"ב' כ"ח) מענין כריתה בהולכה והבאה והוא מה שמוקד ומביא מחשבתו ונושא ונותן בחיוב ובשלילה עד שיוחך הדין :

פעל גרע. פרטות הוראתו על כריתה של קלקול והשחתה כדי שלא ילח הדבר עוד למלאכתו (אום הויאען) כמו נגדע היום שבת אחד מישראל (שופטו' כ"א' ו') כלומר נשחך ונתקלקל ע"י כריתה רוב אנשיו שלא נשארו רק מתי מעט, וכן נגדעתי את זרעך מהיות זקן צביתך (ש"א ב' ל"א) דהיינו השחתת המשפחה שלא ימלא בה זקן, ובריחי ברזל גדע (תלים ק"ז ט"ז) שע"י הכריתה לא יצליחו עוד למעשיהם, ורוב שמושי גדע על השחתת רומן וגבהו של דבר שע"י הכריתה נופל לארץ ונשחת גבהותו (גידר הויאן) כמו ואשריהם תגדעון ופסילו אליהם תגדעון (דברי' ו' ו"ב), והחמנים אשר למעלה מעליהם גדע (ד"ב ב' ד' ד'), ורמי הקומה גדועים (ישעי' י' ל"ג), וכל רשעים אגדע (תלים ע"ה י"ב) ונגדעו קרנות המזבח (עמוס ג' י"ד) ודוחיהם :

פעל קטב. מורה על הכריתה במקצת שאינה עוברת מעבר לעבר עד שיחלץ הדבר לחלקים נפרדים, רק כורת במקצת עובי הדבר כעין הכורה באצבעו ואינו מחלקו לשנים (איינשניידן). כמו ולחמירשף וקטב מרירי (דברי' ל"ב כ"ד) והוא מין חולי הכורת בצני מעים (לייב שניידן) והוא קטב סתם אבל קטב מרירי הוא הבא ע"י שפיכת המרה לתוך הבני מעים הבא מקצף וכעם הרבה וגורם מרירות המרה ומריפותו לחולי הקטב, ובאג' כחולי הקטב מחובלים ומשקים הבאים לתוך הגוף בערבוביה שהאחד מנגד לשני

וגורם חרמור בבטן והוא ענין מקטב יסוד להרים (תלים ז"א ו') דהיינו צהרים שהוא זמן סעודה לכל ואוכלין ושומין הרבה ושבים ביותר שיסערו המזונות שאינם שייכים זה לזה או שיטפה משקין לזונים ביותר וגורמים קטב בצני מעין. והוא כלפי מה שאמר בראש הפסוק מדבר באפל יהלך. שהדבר הוא הבא מעפוש האוויר וקלקלו שהאוויר מלא מאדים עפושיים ועב"כ כמו אפל וזהו ביותר לעת ערב שהאוויר גם אבל צהרים חום השמש תדקקו ומנסך את האדים המקולקלים כגד זה יש שוב צהרים חולי הקטב מחמת המזונות, ובא חולי הקטב ג"כ מהתקררות הגוף שע"י הקרירה יתכוונו הבני מעים ויעזרו הרוח הסגור בקרבים מלצאת והוא גורם כריתה וקטב (ווינד קאליק), ומהו הענין כורס טרד שער קטב (ישעי' כ"ח ב') דהיינו רוח סערה המקרר הגוף ומביא לידי קטב, או שיהי' הסער בעלמו קוטב וכורת בגוף כסכין מחמתו חורפו ומעלמו כמו שיאמר האשכנזי על אויר הנושב במריפות (שניידנדע לופט), ומין קטב הקשה שזכולן הוא הבא מאכילת סם המוח שהוא כורת בצני מעים כ"כ עד שימית את האוכלו, ועל זה מין הקטב אמר אהי דברך מות אהי קטבך שאלו (הושעי' ג' י"ד) שהוא מדבר אל המוח זאל השאלו ויאמר אהי המוח אני אהי דבר ומגפה שלך, ואהי שאלו אני אהי קטבך :

פעל מול או סלל. הנחתו בימוד על כריתת ראשו של דבר, כל כריתות הראש וקצה העליון של דבר יקרא מול או מולל (בשניידן, קאפסן) כמו וגמלתם את בשר ערלתכם. המול ימול. ימול בשר ערלתו. דהיינו כריתות הערלה שהיא קצה הגיד. וכן וממעל ימול קצרו (איוב י"ח ט"ז) שהרשעים שנקרקע יבשו והקצה העליון ראש השבולת ימול. וכראש שבולת ימולו (שם כ"ד כ"ד), כחציר מהרה ימולו (תלים ל"ז ב') שהסדר החציר מתחיל בראשו. ידרך חציו כמו יתמוללו (שם ל"ח ח') ר"ל באותו הרגע שדרך חציו באותו הרגע יתמוללו ויכרת הברזל שבראש החץ ושוב אינו מויק. וכן לערב ימולל ויבש (שם ז' ו') שהמלילה דהיינו הססד ראשו סבה לשיבש. וכן בשם ה' כי אמילם (שם קי"ח י') דהיינו כריתת הראש (קעטפן), לשם כך נקראו ראשי השבלים מלילת. וקטפת מלילת בידך (דברי' ב' ג' ג') שהם ראשי השבלים שדרכם למללן להוציא הגרעינים ומותר לפועל ג"כ לקטפם. ובתום האל"ף שם אמלל ואמלל ונאמר על

ירעות שלמה חלק ג יריעה יח

על דבר שנכרת ונטל חשיבותו ותפארתו (עלענד) שחשיבות הדבר הוא ראשו ובהסמך חשיבותו הרי הוא כאלו נתחולל ונכרת ראשו. כמו ורבת נשים אמללה (ש"א ב' ה') שהנשים תפארת האם וע"י מיתתם היא אמללה. אמללו מרום עם הארץ (ישע' כ"ד ד'). ופרח לבנון אמלל (נחום א' ד'). מה אמולה לבחך (יחזקאל ט"ז ל') חגני ה' כי אמלל אני (תלים ו') ודומיהם:

ופעל קצץ - הוראתו הפרטית על הכריתה הנעשה ע"י הכאה. כל שאין פסוק בדבר הכורת. לחתוך בהולכה והוצאה כשהדבר הנכרת הוא דבר קשה או הוא מניף את כלי הכריתה למעלה ומכה על הדבר בחזקה הוד ונכה גדול עד שיוכרת. וכעין חטיבה עצים שאינו מושיל כשחולך את הגרון על העץ אבל צריך להניטו ולהכות על העץ כדי לגרף חריפות הגרון עם כובדה זה אופן הכריתה נקרא קצץ (אם האקון) כמו וקצץ פתילים (שמות ל"ט ו') שאחר שהיו מרדדין את הטם היו נחטין אותו תחת סכין כבד וחריף ההלוי למעלה והוא נופל ומחתך מן הטם כפי"א פחילה באורך הטם. וקצתה את כפה (דברי"ה כ"ה י"ב) דהיינו ג"כ ככה הכאה גרון או קוטיץ כד שחתך הוד כפי"א מבלי שצריך לחתוך פעמים הרבה שהוא נער גדול. ויקצלו את בהמות ידיו ורגליו (שופטים א' ו'). נקצה רגלים (משלי כ"ו ו') וקצץ חגית (תלים מ"ו ו'). ופעל קצץ נגזר מן שם קץ לשון קצה (עק. ענד) כלומר שע"י הקציצה נתהווה בדבר הנקצץ קצה חדש שלא הי' בו בתחלה כשהיה שלם ומחובר. וזה הענין שייך ג"כ בכל מיני כריתה לא בקציצה בלבד שכל דבר המתחלק ע"י כריתה יתהווה במקום החתך תמיד קצה חדש שלא היה אלא שהשאל מן לשון קץ לפעל הקציצה בלבד לפי התולדה ההכרחית שנמשכת מן הקציצה ולא מסתם כריתה. כי סתם כריתה הוא העברת הסכין על הדבר כדי שיוחתך שהוא נעשה מתון מתון ואפשר לכרות לפסוק באמצע הכריתה ולא יחלק הדבר ולא יהי' כאן קצה חדש. משא"כ בקציצה שמיד שהונית הכורת את כל כמו לקצוץ שוב אין הכריתה בידו שלא לקצוץ. שהכריתה נעשית שוב מאליה ככה הכלי שקיבל את כל כח הכורת ונעשה ההמות הקצה בהכרח ע"י כח נפילת הכלי וחריפותו. ולא מן קץ בלבד כי גם מן סוף ופאה שהם חברי קצץ. הושאל כאלה הפעלים. מלשון סוף יאמר האף חספה צדיק עם רשע דהיינו

עשית סוף (עיינ ענד מאמן). פן תסמו בכל חטאתם וזכרם לא יסוף מורעם. ומן שם פאה יאמר אמרתי אפאיהם (דברי"ה ל"ב כ"ו) דהיינו אעשה אותם פאה ע"י שיוכרתו משרר האומות וכענין ותחלקם לפאה ועל כל קצוץ פאה (ירמי' ט"ו פ"ה) ומן קצה בעצמו יאמר בלשון סוף כמו קצתי בחיי דהיינו שתהיה קץ בחיי. ויקצו מפני בני ישראל ונפשו קצה בלחם הקלקל. ולפעמים משמש ללשון נפילת הקצה (אם שפיטן) כמו את העפר אשר הקצו ואחריו הקצו את הבית (ויקרא י"ד מ"א ומ"ג) דהיינו נפילת קצוום העפר הבולגות לחון ויהי' ענינו כענין חלילה שהוא נפילת ראש הדבר כמבואר למעלה:

וקטף - מורה על הפך מין כריתה של קציצה. שהקציצה מין כריתה הכריתה כח אחיץ כגון כריתה דברים קשים כעץ ואבן ועצמות ומתכות כמו שנתבאר בסמוך. וקטף הונח על מין כריתה קלה שאין כח מרובה צריך לה והיאצו כריתה דברים רכים וקלויים כגון הדשאים והירקות וענפי אילן הדקים שהם נכרמים בקלות וכו' יקרא קטף (אם מעשהו) ואפשר שחששה ביד בלי כלי כמו וקטפת חלילת בידך (דברי"ה כ"ג כ"ו). ראש יניקתיו קטף, רך אקטף (יחזקאל י"ז ד' וכ"ב) דהיינו ענפים הדקים הרכים. ואפשר ג"כ שחששה הקטיפה מאליה לא ביד ולא בכלי שלפי שהיא כריתה קלה אפשר שחששה מאליה ע"י נשיבת הרוח כמו עודנו באבן לא יקטף (איוב ח' י"ב) ר"ל כל זמן שהוא לח ואביב אי אפשר שיקטפנו הרוח שמפני לחותו הוא רק נכסף מן הרוח אבל לא יקטף ממנו אך לאחר שגם לחו הוא מתיבש ג"כ מיד אפי' קודם לכל שאר חציר וקל ביותר להקטף מפני רוח כן ארחופ כל שוכחי אל שמזליחים בנערוותם ונכשלים בזקנותם. וכן הקטפים מלוח עלי שיה (שס"ל ד') היינו מין צמח הנקרא מלוח הגדל על שיה שנכרת שאין מלוח עלי שיה שב על הקטפים כ"א על המלוח שגדל עלי שיה והוא מין כמקין או פטריות אותו הם קוטפים לאכילתם:

ופעל קצב - אין הנחתו העצמיית על פעל הכריתה כ"א על חלוקת הדבר באיז' מדה ושעור מוגבל שלא יעדף ולא יחסר (איינטיילנג) כמו מדה אחת וקצב אחד לשני הכרובים (מ"א ו' כ"ה) מדה, הוא מדה האורך. הרחב והעובי של כ"א. וקצב הוא מדה האיברים וחלקי הגוף וסדר הגחמים סימטריע

(סומטטריש) וכן שניך כעדר הקצובות (שה"ש ד' ב') קצובות שם התאר מיוחד למין עדר של זאן שכל א' מהם מיוסף בחמור אבריו ושיעורם וסדרם הגאה . הנפרד קצוב והרבו קצובות . ועושין אותם עדר בס"ע כדי שילדו כמותם וע"ז אמר שניך מסודרים בסדר וקצב נאה כעדר הקצובות גם הם לבנות כלבנותיות אותו העדר בשעה שעולה מן הרחבה . ואומר לקצבי הרים ירדתי (ונגה ב' ז') דהיינו מקום שכלה מדתם ושעור עמקם . אך בדרך השאלה מושאל מן קצב להוראת הכריתה של מדה ושעור כשנריך למדוד ולשער מחלה כמה הוא נריך לכרות , כמו ויקצב עץ וישלך שמה (מ"ב ו'ו') שה' מודד מדת עץ וכרתו לפי המדה שה' נריך שלפי שה' שם נורך להשלכת העץ ולא הי' הגם נעשה בזולתו הי' ג"כ מן הנורך שיהי' לעץ הגשלק איז' מדה ושעור קצוב כמדת הברזל שגפלו או כמדת שאר דבר . שכן בכל שאר מעשי נסים הי' נורך תמיד לעשות איז' מעשה מחוץ אל מעשה הגם כאלו הי' לשני המעשים נורך זה לזה אע"פ שהי' הגם נעשה בזולת המעשה המפורץ עמו . כענין שהי' נריך לנרוק פיה כבשן כדי שיהי' שחין במצרים שהי' אפשר ג"כ בזולת זריקה . ונטיה המטה על ארץ מצרים להביא שאר מכות ובקיעת הים וכדומה לזה . ובל' הש"ס ישמש לשון קצב לשתי הסודרות , ללשון מדה ושעור כמו , דבר שיש לו קצבה ושחין לו קיצבה . מונותיו של אדם קצובין . גם ללשון כריסה וחמור במדה . כמו לקצב עליו בשר . דהיינו כריתת חלק בשר לפי שעור הנריך .

ופעל קצט . ג"כ אינו לשון כריתה כ"א לשון התכוון ונמיתה דהיינו כוון הדבר והעשותו חריצין חריצין (רוגללען) כמו שכל' התלמוד . נקמט ונכוון . קמטים קמטים . אמר ומקמטני לעד היה (איזב ט"ו י"ח) כלומר שנעשה פני קמטים קמטים שלא בזמנו לזמן תהי' לי לעד שאני בעל חטא , וכן אשר קמטו ולא עת (שם כ"ב ט"ז) שנקמטו קודם זמנם זמן הקמיטה בשעת חוקיה , ומה שאמר אח"כ נהר יונק יסודם אינו ר"ל שהי' זה ע"כ הפולדה מן הקמיטה רק הוא מקרה בס"ע . שנקמטו בלא עת גם נשמדו ממקומם ועלה נהר על יסודם :

ופעל כסח . מורה לפי ענינו על כריתת ענפי האילן סביב כדי לשחחו (אות שניידן) . וברמך לא תומר (ויקרא כ"ה ד') ממורגס לא תכסס

והוא הנעשה לחקון הגפן ונקרא כל' הכתוב תומר . והנעשה לקלוקל הגפן או שאר אילן נקרא כל' הכתוב כסח . כמו שרופה בלש כסוחה (תלים ס' י"ז) . קוליס כסוחים (ישעי' ל"ג י"ב) :

ופעל קט או קמט . אינו מורה ג"כ על לשון כריתה כ"א על איז' תכונה

בנפש שהיא רואה א"ע קטנה ומזכנעת ירודה ומצטמרת בשביל איז' דבר (קליין מוהט) כי גזרת קט וקמט מן קמט לשון קטנות ומעוט כמו כמעט קט ותשחתי מהן (יחזקאל ט"ו מ"א) שהכו"ן במלת קטן נו"ן תאר המחנתי ו' כמבואר בבאור קטן . וזאת התכונה הנפשית דהיינו קטנות הנפש בזה מנמה גדלים . אם מזה שהאדם רוצה לעשות להצירו טובה שהיא טובה לו בחולשת וחבירו בעט בטובה ועושה דברים המתנגדים ומבטלים אותה אז תהקטן נפש המשפיע שהיתה דעתו לעשות דבר מגדול הנפש (אויגראם מוהט) ומצטמרת בשביל כך . וזה הענין ארבעים שנה לקוט בדור (תלים ז"ה י') ר"ל כל משך ארבעים שנה היתה נפשי קטנה וקצרה בשביל שהייתי רוצה תמיד להטיב להם והם בטלו רצוני הטוב בפועל ידיהם עד שהוצרכתי לומר עליהם עם תמי לבב הם והם לא ידעו דרכי ומי הם אלה הם כמה אשר נשבעתי באפי אם יבואון אל מנוחתו . או שיהי' מלת אשר הולדת של לא ידעו דרכי שלמי שלא ידעו דרכי נמשך מזה שנשבעתי באפי וכענין את הברכה אשר השמעו אל מצות ה' . וענין לקוט בדור היינו בשביל הדור כענין לא ידון רוחי באדם לעולם (בראשית ל' ג') דהייט בשביל האדם . וכשם שתקטן נפש המשפיע בראותו בטול רצוני הטוב בנרמת המקבל כך תקטן נפש המקבל כשיחברר לו אח"כ שהוא בעצמו הי' הגורם להעדר הטובה , וזוה הענין מה שאמר ונקטו בפניהם . ונקטתם בפניהם בכל הרעות אשר עשייתם (יחזקאל ו' ט' ו' כ"ג) דהיינו אז יכנע רוחם ויהי' קטן בעיני עצמו שהוא ענין בפניהם ובפניהם . כשיראו שהם עצמם היו בעובדיהם בכל הרעות שעצם שהתנגדו לקבלת הטובה . והוא הסך גדלות הנפש ורוממותו בשהטובה חלה עליו כח"ש ורם לבבך ושכחם (דברי ח' י"ד) . ועוד מה שגורם קטנות הנפש כשהאדם רואה דבר מגונה ומתולקל ואין בידו למחות ולבטל הדבר אז ג"כ תכנס נפשו במעמד הקטנות והכניעה מחמת הסרון יכלתו לבטל הדבר הרע ההוא (קליין מוהט) וזוה הענין ראיתי בוגדים ואסקוטטה תלים

יריעות שלמה חלק ג יריעה יח

(האלף שלבן) וכולל כל המלאכות הנעשות בעץ כגון קליפת אילנות וביקיעה ענים להסקה ולכשול ותקון ענים לבנין ולכלים וזיווגה בזה כל העוסק באחת מאלה המלאכות או בכלם יקרא חובב בדרך כלל (האלף ארבייטר) כמו שיקרא העוסק בעבודת האדמה בד"מ איבר בדרך כלל לכל עבודות האדמה המרובות והעוסק במיני המתכות עם כל אופני התכתם ותקונם יקרא צורך. כך יקרא העסק במלאכת ענים חטב. אמר ואשר יבא אח רעהו ביער לחטב ענים (דברי י"ט ה') והיינו לעסוק בחטיבת ענים בדרך כלל אם להיסק או לבנין או לתקן מהם כלים או לשאר צורך (זו האלפן. האלף זו שלבן) ואח"כ פורט ואומר ונדהה ידו בגרון לכרת העץ (שם) דהיינו לכרות את האילן ממקום חבורו בקרקע - שהיא מלאכה פרטיית בחטיבה, וכן לחטבים לכרתי הענים (דה"ב ד' ט') הוא כלל ופרט לחטבים שם הכלל דהיינו לעוסקים במלאכת עץ ולכרתי הענים פרט דהיינו העוסקים בכריחת האילנות מן הקרקע בלבד (האלף פעללער) והוא מעשה הדיוט והפחות שבשאר מלאכות העץ שלקצוץ אילנות אין צריך מחשבה מרובה כ"א כח מרובה. למעלה מקצירת האילן הוא מלאכת כריתות האילן לחלקים וביקיעת החלקים שוב לחלקים קטנים שהוא צריך קצת יותר מחשבה מן הקוצץ אילן בלבד. ויקרא ג"כ חטב (האלף האקר) כמו מחטב עניך (דברי כ"ט י'). והיו חטבי ענים (יחזק ט' כ"א ופ"ג). ולמעלה מזה חטיבת ענים לבנין או לעשות מהם כלים (צומרער. שניצור) כמו בנותינו כוזית מחטבות (תלים קמ"ד י"ג) והוא עמוד של עץ שעושיין אותו זזית לבנין שצריך שיהי מחוטב ומחוקק ביושר. וכן מרבדים רבדתי ערשי חטבות אטון מצרים (משלי ז' ט"ו) אין מלת חטובת תאר למרבדים שא"כ הי' צ"ל חטובים לשון זכר למרבדים. אך חטובת תאר למחואר הכלתי נזכר כענין עדר הקצובות שגזר לפיל. האוכל בשר אבירים דהיינו אלים אבירים. גם כאן חטובת היינו זזית המטה החטובות בצורת אטון מצרים שגזרת אטון מן טגא מין סל העשוי מערבה קלופה או שאינה קלופה (קארב) ואפשר שהסלים העשויים במצרים היו עליהם צורות נאות ומבודדות ועל שם כך נקרא כל הקיקה צורות נאות על עץ בשם אטון מצרים (עגיפטישעם קארב ווערק) ומטובת אטון מצרים היינו זזית מחטבות אטון מצרים (עגיפטישעם שניץ ווערק) ואלה הוזית בולטות

(תלים קי"ט קנ"ח) ובתקומיך אחקוטט (שם קל"ט ב"א) פעל עומד מהתפעל ור"ל שנעשה אני קטון נפש בעוד רשעים לנגדי ואני יכול להשמידם. שבי"ח בתקומיך אינה ב"ח הכלי ככית בחרבי ובקשתי (מ"ט ב"א ב"ח) העור כב"ח ב"י זו בכס (אן) וכענין ושמחו בך. כך יברך ישראל והתברכו כזרעכם. מזה הענין ג"כ נקטה נפשי בחיי (איוב י' א') דהיינו קטנות רוח חפני בחיים כענין קלתי בחיי. ונפשו קנה בלחם הקלקל. ותקצר נפשו בעיני ישראל. ועוד משך קטנות הנפש מחמת השימוש והרגש הטעות כשמצא א"ע מרומה בדבר שהי' סומך עליו כעל עמוד הברזל או תקצר רוחו ותקטן נפשו בעיניו כמו אשר יקוט כסלו (איוב ח' י"ד) כסל הוא מין בטחון המתחמם אל הכסלים כמו שיחמם שאר ענינים רוחניים אל הלב ואל הכליות כמו יסרוני כליותי נרסה כליותי וכליותי אשתונן וידובר ע"ז בחלק הרביעי בע"ה. ושם מלת יקוט שהוא פעל עומד כמו יסוב יסוד נהרים אקוט בדור. לא על בעל הכסל כ"א על הכסל עצמו שיהי קטן וקטן בעיני עצמו כשימצא א"ע אינו בר סמכה. וכענין יסרוני כליותי שמיחם פעל המוסר אל הכליות כך יחם פעל הנקיטה אל הכסלים. ופעל קמל. למעוט מציאותו במקרא ושם בשאר ספרים לא נמצא ממנו דבר לא ידעתי לפרשו אם הוא מענין כריתה או מענין התיבשות או מליה או שאר קלקול. ואם הוא מענין כריתה י"י מורה על מין כריתה של ערבוזית והעדר סדר כריתה. כשדברים הרבה כאן ורזים להשמיחם ע"י כריתה או כורתים אותם בערבוזית באין חשש על אופן יכרתו ובאין סדר יפלו והם נופלים וטובים וע"ז שלח בסדר זה יחי' ענין קמל (זו זאמן הויאטן) שאיננו בקצירת החבואה שמקשיד על אופן הקצירה ועל הסדר שינחו הסבלים זה אל זה. וזה ענין קנה וסוף קמלו (ישעי י"ט ו'). החסיד לבנון קמל (שם ל"ג ט') פעלים עומדים ופי' שזוככים וע"ז שלח בסדר איכר שנכרתו בהשחמה וקלקול שאין צורך שנכרתו ביד אדם שגם אם נכרתו מאלהים ע"י יבשות או נקירת חולשים יסול בהם ג"כ לשון קמל. וממה שנמצא בפייט של שבת הטובה נסע ויאסוף היונו להקטיל דהיינו להקמיל את ישראל משם ג"כ אינו מבורר אם קמל לשון כריתה או שאר לשון השחמה. וחובב. הנחתו הפרעית על כריתה ענים בלבד

בולטות על המטה מלמעלה לפרוס עליהם אהל המטה
 ונקראים כל' החלמוד נקליטי המטה . ושעור הכתוב
 שהאזה מסבחה את נוי מטתה שהמבודרת במרדדים
 גם בנקליטין מטובת אטון מזרים . או שיהי' מטובת
 אטון מזרים היינו זיית מטובות בצורת עמוד של מזרים
 דהיינו בעל ד' נלעות הדודות (פיראמידע) ששאר
 העמודים של שאר ארצות הן עגולות . ובשרשים
 בארתי אטון מזרים כמו שפירשו המפרשים עיי' שרש טן :
 ובעל קצר . הראתו על כריתת הכבואה והדשאים
 במגל או במרעש . ורוב תשמתי קר
 וזה הענין כמו בחרים ובקיר . קירי הטיס . קיר
 ארץ , וכעמיר ונאחרי הקוצר , והוא מושאל מן שם
 הארץ קר לשון קצור (קורץ) והיינו קצור אורך
 השבולת של הכבואה והחציר וכענין קציה מגזרת שם
 קץ וקצה כמואר לעיל . ועל קוצר הגשם משמש 'ב'
 הלשונות . ונשטנו קצה . ונקצר נפש העם :
בך פער זכר . מורה שוב בפרטות על כריתת
 צמורות הגפן בלבד כמו תומר
 כרמך . לא יומר ולא יעדר (ישעי' ה' ז') . וסכין
 המיוחד לכך נקרא תומר ומכתיבה למזמרות (שם
 ז' ד') והוא מין סכין שפיה עגול כעין סכין המיוחד
 לבעלי פרס . ושאר גזרות זמר מובאר במלך השני
 וזה החבור בבאור זמר :

יריעה יט

בקע . פלח . שפע . הבקוע , שהוא חלוקת
 הדבר לפי ארכו
שפאלטן) הוא הענין המשחק באלה המלות . שחלוקת
 הדבר לפי רחבו יסול עליו לשון כריתה (שניידן)
 וחלוקת הדבר לפי ארכו יסול בו לשון בקיעה וכו'
(שפאלטן) . ואורך רחבו המזכר כאן אינו בבחינת
 המדה במה שהאורך מחזיק ע"פ הרוב יותר מן הרחב
 כי ימצא ג"כ לפעמים שרוחב הדבר יותר מארכו או
 שזה בארכו ורחבו . אבל הרגה פה באורך ורחבו
 היינו לענין כתיבת הדבר וגיזולו שרחבו הדברים בגון
 הצמיחם והבעלי חיים תחפשו בה הצמיחה רק לאורך
 הדבר לא לרחבו והיינו קו הצמיחה המוסיף והולך
 בשיטה אחת זהו אורך ומבור קוים הרבה באלה זה
 אצל זה זהו רוחב הדבר . שלסיק חס' ג"כ כריתת
 הדבר ע"פ רחבו יותר קשה כריתת הדבר לפי ארכו

דהיינו בקוע . שכריתתה הרוחב צריך לחלק גוף הקו
 של צמיחה וכוא דבר קשה , משא"כ בבקוע שאין צריך
 לחתוך את גוף הקו לשנים רק להפריד בין הדבקים
 שקווי הצמיחה אדוקים ודבוקים זה בזה ע"י איז' שרף
 ודבק והוא דבר שאין כח מרובה צריך לו שמשום כך
 ג"כ יודמן הרבה פעמים שבהבקע מקלת הדבר
 יתבקע השאר מאליו כגון בקיעת העץ בד"מ שאמר
 שנעשה בו בקיעה במקלת יתבקע השאר מאליו או בדרך
 קל . משא"כ בכריתה לפי הרוחב שאע"פ שחך וקלת
 קוים עדיין השאר קיימים וצריך להחזיר ככריתה
 בכח שזה עד שיתחלק אורך הדבר לשנים :

ורדהברל הפרטי צין בקע פלח ושכע . כי בקע
 הוא בדרך כלל על פעל הבקיעה דהיינו
 התחלקות הדבר בארכו . הן בכולו והן במקצתו .
 בכולו הוא שיתחלק הדבר על פני כל ארכו מראשו ועד
 סופו לחלקים נפרדים (צר שפאלטן) כמו ויבקע עני
 עולה (בראשית כ"ג ג') . ויבקעו המים (שמות י"ד
 כ"א) ובמקצתו הוא שנעשה הבקוע רק במקצת האורך
 ולא נתחלק האורך כולו לחלקים נפרדים (בשפאלטן)
 כמו ותבקע האדמה אשר תחתיהם (במדבר ט"ו ל"א)
 לא שיתבקע כל כדור הארץ רק השטח שתחתיהם .
 וכתיהם חבקע (מ"ז ח' י"ג) דהיינו בקיעת הכעך
 לארצו שיצא הולד . וסבות הבקיעה שמים . אים ונחם
 הבא מבחוץ כגון כח היד או כח כלי הכא על הדבר
 ומבקעהו כמו ויבקע עני עולה דהיינו בכח הגרון .
 נטה את ירך על הים ובקעהו דהיינו מכה הטות היד .
 חדשים והנה התבקעו (יהושע ט' י"ג) דהיינו מכה
 מוס השמש הבא עליהם מבחוץ . ואם מכה הבא מבפנים
 שע"י התפטרותו כלפי חוץ יתבקע הדבר מוס
 התפטרותו כגון משקה מוסם שבכלי סחוס שהוא
 סחוס ומתפטר עד שיתבקע הכלי ויתבקע על הרוב
 במקום שהוא קל להתבקע דהיינו על פני ארכו . מוס
 הענין בבקעו כל מעיפת סחוס רבה (בראשית ז' י"א)
 שנתפסחו המים כ"כ עד שבקעה האדמה שעליהם
 (אויב בשפרובגן , צר טלאטנט) . וכן ולא בבקע עני
 תחתם (אויב כ"ו ח') שהענין כעין כלי למים ובשם
 מרובים וכבדים יתבקע הענין וירדו בשטף והוא הנקרא
 בקוע העניים (וואלקן ברוד) . וכן בצורות יאזורים
 בקע (שם כ"ח י') שיתבקעו הצורים . כאלה חדשים
 יבקע (שם ג"ב י"ט) כלומר כלים שהיו בהם מוסם
 ונקבע בה הוסיס (זכרי' י"ד ד') והוא הנעשה ע"י